

УЗАГАЛЬНЕННЯ.ВИГУК ЯК ОСОБЛИВА
ЧАСТИНА МОВИ. КОМА І ЗНАК
ОКЛИКУ ПРИ ВИГУКАХ.

7 клас

Стрембицька Л.А.

**ВИГУК — ЦЕ ОСОБЛИВА ЧАСТИНА МОВИ, ЯКА
ВИРАЖАЄ ПОЧУТТЯ, ЕМОЦІЇ,
ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ЛЮДИНИ, НЕ НАЗИВАЮЧИ
ЇХ І СЛУЖИТЬ ЗАСОБОМ ВИРАЗНОСТІ В
ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ**

ВИГУКИ

Емоційні

виражають
почуття,
настрій,
переживан-
ня, стан лю-
дини:

*ой, о, ох, ах,
ух, ай, фе,
тю, ото,
гм, тьху,
от тобі й на,
ой Боже,
матінко моя*

Спонукальні

виражають наказ,
спонукання до дії,
є засобом
привернення чиєїсь
уваги; звернення
до тварин:

*геть, годі, ну,
щить, тс-с-с, гайда,
анумо, гей, агов, алло,
марш, стоп, но, щоб,
брись, киць-киць,
паць-паць,
гулі-гулі*

Формули мовного етикету

виражають
привітання,
прощання, подяку,
пробачення,
прохання, побажання:

*добридень,
добрий день,
до побачення,
до скорого побачення,
дякую, будь ласка,
прошу, пробачте,
щасливо, на добраніч,
в добру путь*

Звуконасліду- вальні слова

відтворюють
різні звуки
природи, шуми,
звукові
сигнали, голоси
тварин:

*брязь, дзінь,
тік-так, ку-ку,
тьох, ха-ха-ха,
ш-ш-ш, гав, няв,
му-у-у, кря,
ме-е-е,
кар-кар-кар*

ЗГРУПУВАТИ НАВЕДЕНІ
ВИГУКИ ЗА РОЗРЯДАМИ.

Ох, ой леле, цить, будь ласка,
кукуріку, до побачення, ку — ку,
гайда, овва, му — у — у,
добридень, алло, от тобі й на, годі,
тьху, на добраніч, ня-а-ав, цур
йому, анумо, гав — гав, вибачте,
дзень, гей, геть, слава Богу,
помагайбі, брязь, їй — богу.

ВИГУКИ

Значення

Ну! поїдемо
на Носівку!
Вигук
приблизно
означає
“Вирішено!”

залежить

Чотирнадцять
вовків колись за
нами гнались! –
Ну, Петре
Івановичу! Невже
таки
чотирнадцять?!
Вигук приблизно
означає “Та що
ви кажете?!”

від контексту, ситуації

Ну,
пішли,
синку,
пішли...
Вигук
приблизно
означає
“Годі
баритися”.

Запам'ятай!!!

ВИГУКИ

ІНОДІ

можуть

виступати

членами

речення

У ролі
присудка:
Заридала
Катерина
та **бух**
йому
(батькові)
в ноги.

У ролі
підмета:
Тисячого-
лосе **“ура”**
пронесло-
ся над
площею.

У ролі
дodatка:
Не кажи
“гоп”,
поки не
переско-
чиш.

У такому разі
вигуки не
відділяються
розділовими
знаками від
інших членів
речення.

СПИШІТЬ РЕЧЕННЯ.
ПІДКРЕСЛІТЬ ВИГУКИ, ЯКІ,
ВИКОНУЮЧИ ТУ ЧИ ІНШУ
СИНТАКСИЧНУ РОЛЬ У
РЕЧЕННІ, НАБУВАЮТЬ
ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНИХ
ЧАСТИН МОВИ.

1. “А-а-а...” неслося десь здалеку, як од розірваної греблі. “А-а-а...” котилось ближче, і чулись в ньому і брязкіт скла, і окремі крики, повні розпуки та жаху, і тупіт ніг великої юрми... (М. Коцюбинський).

2. Нащо вороні великі хороми, знай, ворона, своє “кра” (Народна творчість).

3. Не удар авіабомби, не зловісна пісня кулі – над колискою хай лине материнське ніжне “люлі” (77. Усенко).

4. Гей, коби-то я газдинькою була в тім ластів’ячім гнізді (Г. Хоткевич).

5. Той ухо прихилив, а кум – шу – шу-шу-шу... (Л. Глібов).

**У РОЛІ ЯКИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ
ВИСТУПАЮТЬ У ПОДАНИХ
РЕЧЕННЯХ ВИГУКИ? У
ЗНАЧЕННІ ЯКИХ
ПОВНОЗНАЧНИХ ЧАСТИН
МОВИ?**

I. “Ай” казати не поспішай. В роботі він “ох”, а от їсть за трьох. Нащо вороні довгі розмови, їй досить одного “кра”. Один день “гой”, а все життя “йой”. Як робити - “ох”, а язиком меле за двох. Лихий жнець – дзень-дзень, аби минув день. Нащо вороні довгі розмови. Їй досить одного “кра”.

II. З-поза хмар, з блакитних неба вікон пада журавлине “кру” сумне... (М.Самійленко.) Невеселим “курли” шлю до тебе прощальний привіт. (В.Раєвський.) Мовить заєць сумовито: “Важче жити з літа в літо. Йдеш пастися на хлібах, а мисливець бах та бах! (О.Пархоменко.)

ЗАПАМ'ЯТАЙ!!!

Розділові знаки

Кома → Знак оклику → Тире → Лапки

На
початку
речення

Що то за пісня була!
Ах,

На
початку
речення

Тя чуєш?
Агов!

В
середині
речення

Сійте зерно
– **гей!** – добірне...

У ролі
підмета

Тисячоголосе
“Ура!” покотилося
берегом.

Запам'ятай!!!

Не виділяються розділовими знаками

Вигуки

На початку речення, якщо стоять перед особовим займенником, після якого йде звертання: Гей ви, зорі ясні, тихий місяцю мій, де ви бачили більше кохання?

Вигуки

О, ой, що стоять перед звертанням і тісно з ним пов'язані інтонацією, виступають у ролі часток: О пісне блаженна! О пісне крилата, лети над землею, дзвени і зови...

Вигук

Ой може не виділятися комою в реченнях, що мають пісенний характер: Ой не світи, місяченьку, не світи нікому...

СПИШІТЬ РЕЧЕННЯ,
РОЗСТАВЛЯЮЧИ ПРОПУЩЕНІ
РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ТА
ЗНІМАЮЧИ РИСКИ.

1. Пробачайте поетам дивацтва не/злі:
не/багато поетів живе на землі (Б. Олійник).
2. Хай сніги простяглися без/краї сиві хмари
закрили блакить – по країні весна пролітає і
крилом журавлиним шумить (В. Сосюра).
3. Гей літа орел гей літає сизий та по/під
небесами; гей гуля козак козак-запорожець
степами і ярами (Т. Шевченко).
4. Леле леле лелесенько засни/ж моє
малесеньке (Народна пісня).

ПОСТАВТЕ РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ,
ВРАХОВУЮЧИ ФОНЕТИЧНІ ТА
ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ
РЕЧЕННЯ.

1. Так я буду крізь сльози сміятись, серед лиха співати пісні (*Л. Укр.*).
2. Не минає й хвилини, а вже на високому стовпі з'являється перша листівка. «А що коли б приклеїти хоч одну біля старосгату?» (/4. *Шиян*).
3. — Ач подалися навітьоки! (А/. *Баж.*).
4. О Ми знали, що таке війна (*Ю. Смол.*).
5. — А що не я казав? Так ви ж і вуха позатикали. А бачите в людей. О ці не дадуть собі в каїну наплювати, не те, що ми, справді, як бабаки (*А. Гол.*).
6. Від себе відпгговхиув гонець По вінця повний поставець: «Ні я не буду з вами пить. Ідіть од мене! Геть ідіть!» (*М. Баж.*).
7. — Ой хліборобе мій, отакий малий! — Тепла ласка наляляла очі материні (*А. Гол.*).
8. А що не я тобі казала: не йди! (*Я. Мир.*).
9. О вже й розвиднялось (*Л. Укр.*).
10. Ой не шуми луже зелений байраче (//. *те.*).

ПЕРЕПИСАТИ РЕЧЕННЯ, ВСТАВЛЯЮЧИ
РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ. ПОЯСНИТИ ЗНАЧЕННЯ
ВИГУКІВ О, ОЙ.

- 1) О мій день золоторунний! Місто це а чи село? (В. Сосюра)
- 2) О вічне людське серце сказав комісар Данило ідучи до свого дому.(Ю. Яновський)
- 3) О глядіть знову іскорка блисне ти занадто палка моя пісне. (Леся Українка)
- 4) Ой пташечко голубонько Соломія сплеснула руками... (О. Довженко)
- 5) Ну-ну Чого ж ти замовк.(М. Кропивницький)
- 6) Гей ти поле колоскове молодість моя. (Б. Сосюра)

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Завдання: скласти речення з вигуками ой, о, ох, ах, щоб вони виражали радість, захоплення, здивування, біль, страх.
- Завдання : скласти речення з поданими вигуковими фразеологізмами. Ось воно що; от тобі й раз; ось тобі й на; хай йому цур; так його; була не була.